

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 107/2015-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. marca 2015 predbežne prerokoval sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Lenčేశovou, Farská 28, Nitra, vedené pod sp. zn. Rvp 6641/2014 a sp. zn. Rvp 15264/2014 vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Nitre a jeho uzneseniami č. k. 4 Tpo 15/2014-122 z 9. apríla 2014, č. k. 4 Tos 61/2014-625 z 5. júna 2014 a č. k. 4 Tos 132/2014-752 z 22. októbra 2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti [REDACTED] vedené pod sp. zn. Rvp 6641/2014 a sp. zn. Rvp 15264/2014 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. III. ÚS 107/2015.

2. Sťažnosti [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnené.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. júna 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Tpo 15/2014-122 z 9. apríla 2014 a č. k. 4 Tos 61/2014-625 z 5. júna 2014.

Dňa 20. novembra 2014 bola ústavnému súdu doručená ďalšia sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie rovnakých základných práv a práv uznesením krajského súdu č. k. 4 Tos 132/2014-752 z 22. októbra 2014.

Uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2 Tp 55/33/2013 z 5. júla 2013 v spojení s unesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 33/2013 z 18. júla 2013 bol sťažovateľ ako obvinený z obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa § 145 ods. 1 a 2 písm. c) Trestného zákona vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Uznesením sudkyne pre prípravné konanie okresného súdu sp. zn. 2 Tp 22/2013 z 28. marca 2014 bol sťažovateľ prepustený z väzby na slobodu, pričom podľa § 80 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku súd nahradil jeho väzbu prijatím písomného sľubu a uložil mu dohľad probačného a mediačného úradníka. Zároveň okresný súd sťažovateľovi v zmysle § 80 ods. 2 a § 82 ods. 1 písm. a), b), c), f) a h) Trestného poriadku uložil splnenie primeraných povinností a dodržanie obmedzení.

Proti tomuto uzneseniu okresného súdu podal prokurátor Krajskej prokuratúry v Nitre (ďalej len „prokurátor“) sťažnosť, o ktorej krajský súd uznesením č. k. 4 Tpo 15/2014-122 z 9. apríla 2014 rozhodol tak, že napadnuté uznesenie okresného

súdu zrušil, zároveň zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu, neprijal záruky ponúknuté dôveryhodnými osobami, neprijal písomný sľub sťažovateľa a nenariadil nad sťažovateľom dohľad probačného a mediačného úradníka. Krajský súd tiež týmto uznesením predĺžil väzbu sťažovateľa v prípravnom konaní do 15. júna 2014.

Po podaní obžaloby na sťažovateľa rozhodol senát okresného súdu uznesením sp. zn. 33 Tk 1/2014 z 23. mája 2014 opätovne o prepustení sťažovateľa z väzby na slobodu a zároveň podľa § 80 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku prijal záruku dôveryhodnej osoby za sťažovateľa, prijal jeho písomný sľub a nahradil väzbu dohľadom probačného a mediačného úradníka. Okresný súd sťažovateľovi uložil tiež celý rad povinností a obmedzení § 80 ods. 2 a § 82 ods. 1 písm. a), b), c), f) a h) Trestného poriadku.

Proti uzneseniu okresného súdu podal prokurátor sťažnosť. O tejto rozhodol krajský súd uznesením č. k. 4 Tos 61/2014-625 z 5. júna 2014 tak, že napadnuté uznesenie v celom rozsahu zrušil a ponechal sťažovateľa vo väzbe, neprijal záruku za ďalšie správanie sťažovateľa ponúknutú dôveryhodnou osobou, neprijal písomný sľub sťažovateľa a nenariadil nad sťažovateľom dohľad probačného a mediačného úradníka.

Okresný súd opätovne prepustil sťažovateľa z väzby na slobodu uznesením sp. zn. 33 Tk 1/2014 z 10. októbra 2014. Na základe sťažnosti prokurátora toto uznesenie preskúmal krajský súd a uznesením č. k. 4 Tos 132/2014-752 z 22. októbra 2014 rozhodol tak, že napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a sťažovateľa ponechal vo väzbe.

Všetkým namietaným uzneseniam krajského súdu sťažovateľ vytýka „*nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia*“.

Podľa názoru sťažovateľa krajský súd v napadnutých uzneseniach č. k. 4 Tpo 15/2014-122 z 9. apríla 2014 a č. k. 4 Tos 61/2014-625 z 5. júna 2014 „*žiadnym spôsobom nevysvetlil skutočnosti a úvahy, ktoré viedli k rozdielnemu názoru vo vzťahu k prvostupňovým rozhodnutiam, čo viedlo k ponechaniu mojej osoby vo väzbe. Krajský súd v Nitre rozhodol bez toho, aby v odôvodnení rozhodnutia ponúkol presvedčivú argumentáciu, a to aj napriek tomu, že nahradenie väzby rozsiahlymi zákonnými povinnosťami boli riadne a vyčerpávajúco zdôvodnené Okresným súdom v Nitre, a to*

obdobne tak sudcom pre prípravné konanie, ako aj zákonným senátom po podaní obžaloby. Ak teda Krajský súd v Nitre ako odvolací súd mal diametrálne rozdielny názor vo vzťahu k rozhodnutiam prvostupňového súdu, a to konkrétne ohľadne nahradenia väzby mojím písomným sľubom a ďalšími vyššie uvedeným procesnými inštitútmi, išlo o argument, ktorý je pre rozhodnutie podstatný a zásadný.“.

Krajský súd najmä „nezdôvodnil a neargumentoval, z akého dôvodu nepovažuje nahradenie mojej väzby za dostačujúce, resp. akými úvahami s premisou na jednotlivé zákonné ustanovenia sa spravoval, a to napriek rozsiahlej pozitívnej argumentácii a odôvodnenosti nahradenia väzby zo strany Okresného súdu Nitra v oboch rozhodnutiach predchádzajúcich napadnutým rozhodnutiam. Konkrétne teda žiadnym spôsobom odvolací súd nezdôvodnil svoje negatívne stanovisko k nahradeniu väzby tak zárukou dôveryhodnej osoby, ako aj mojím písomným sľubom, nariadeným dohľadom probačného a mediačného úradníka a najmä aj vo vzťahu širokému rozsahu uložených povinností, ktorým som sa zaviazal podrobiť, a ktoré svojím obsahom poskytovali značnú istotu ochrany verejného záujmu z hľadiska prevencie v prípade môjho prepustenia na slobodu.“.

Krajský súd síce „vytkol súdu prvého stupňa úvahy ktorými sa spravoval pri hodnotení dôkazov“, avšak sám „opomenul uviesť v čom tento nesprávny postup pozostával a bez akéhokoľvek zdôvodnenia a poukázania na konkrétne dôkazy názor oboch prvostupňových rozhodnutí odmietol“.

K existencii výnimočných okolností, ktoré sú v prípade obzvlášť závažného zločinu nevyhnutným predpokladom možnosti nahradenia väzby podľa § 80 Trestného poriadku, sťažovateľ uviedol, že zo strany krajského súdu došlo k popretiu účelu a významu uvedeného ustanovenia Trestného poriadku, keďže okresný súd „maximálnymi možnými zákonnými prostriedkami nahradil moju väzbu takým spôsobom, aby bol zabezpečený tak účel trestného konania, ako aj preventívny účel tak závažného zabezpečovacieho inštitútu zasahujúceho do základných ľudských práv, ako je inštitút väzby a zohľadnil výnimočné okolnosti v mojom prípade s poukazom na moju osobnosť a dôkaznú situáciu trestného

konania. V súvislosti s požiadavkou výnimočných okolností bolo poukázané na vývoj v dokazovaní, a to na závery znaleckého posudku z odboru psychológie, odvetvie klinická psychológia dospelých vypracovaného [REDAKOVANÉ], ktoré potvrdzuje skutočnosť, že som nekonfliktný človek a zároveň poukázalo na existenciu predpokladov nutnej obrany v mojom konaní počas spáchaného skutku.“.

Vo vzťahu k namietanému uzneseniu krajského súdu č. k. 4 Tos 132/2014-752 z 22. októbra 2014 sťažovateľ argumentoval v zásade totožne ako proti prvým dvom namietaným uzneseniam krajského súdu, keďže krajský súd podľa jeho názoru iba opakovane poukázal „na materiálnu podmienku väzby opomínajúc zásadu prezumpcie neviny“ a na narušené rodinné vzťahy sťažovateľa. Nesúhlasí tiež so záverom krajského súdu, že skutkové zistenia, o ktoré svoje rozhodnutie oprel okresný súd, „sú predčasné a neúplné, nakoľko okresný súd nevykonal všetky v prejednávanej veci dostupné a potrebné dôkazy svedčiacie nie len v prospech obžalovaného, ale aj tých, ktoré mohli byť v jeho neprospech“.

Sťažovateľ poukázal aj na názory právnej teórie týkajúce sa racionality právnej argumentácie a poukazujúc na konštantnú judikatúru ústavného súdu (napr. IV. ÚS 214/04, IV. ÚS 123/08, IV. ÚS 313/08, I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08) vyslovil záver o tom, že namietané uznesenia krajského súdu sú arbitrárne a svojvoľné.

Sťažovateľ v závere sťažností navrhol vysloviť porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 dohovoru namietanými uzneseniami krajského súdu a namietané uznesenia zrušiť.

Sťažovateľ tiež navrhol nariadiť jeho bezodkladné prepustenie z väzby na slobodu a priznať mu primerané finančné zadosťučinenie a trovy právneho zastúpenia.

Podaniami doručenými ústavnému súdu 22. decembra 2014 k oboj prebiehajúcim konaniam sťažovateľ ústavnému súdu oznámil, že bol príkazom okresného súdu

sp. zn. 33 Tk 1/2014 z 12. decembra 2014 prepustený z väzby na slobodu, preto vzal svoje sťažnosti späť v časti navrhujúcej nariadenie jeho prepustenia z väzby na slobodu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

K spoločnému prerokovaniu vecí

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha vecí to nevyučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). V zmysle § 112 ods. 1 OSP v záujme hospodárnosti konania môže súd spojiť na spoločné konanie vecí, ktoré sa už začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov. Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, avšak v súlade s citovaným § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane § 112 ods. 1 OSP.

S prihliadnutím na obsah sťažností uvedených vo výrokovej časti tohto uznesenia, z ktorého je nepochybná právna a skutková súvislosť týchto sťažností, ako aj na totožnosť v osobe sťažovateľa a krajského súdu, proti ktorému tieto sťažnosti smerujú, rozhodol ústavný súd uplatniac citované právne normy tak, ako to je uvedené v bode I výroku tohto uznesenia.

Sťažovateľ namieta vo vzťahu k uzneseniam krajského súdu porušenie svojich základných práv vyplývajúcich z čl. 17 ods. 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv vyplývajúcich z čl. 5 ods. 1, 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

1. K namietanému porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uzneseniami krajského súdu

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia

označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, III. ÚS 77/05, III. ÚS 198/07).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd považuje vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru za nevyhnutné v prvom rade uviesť, že konania všeobecných súdov, ktorými sa rozhoduje o väzbe, nie sú konaniami o trestnom obvinení samotnom (konaniami vo veci samej o vine obvinenej osoby) a ani konaniami o právach alebo záväzkoch občianskoprávneho charakteru, na ktoré sa vzťahuje čl. 6 ods. 1 dohovoru. V rámci konania o väzbe preto nemôže dôjsť k porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže túto oblasť ochrany práv upravuje vo svojich ustanoveniach čl. 5 dohovoru (napr. I. ÚS 200/06, III. ÚS 277/07). Ustanovenie čl. 6 dohovoru pritom predstavuje z hľadiska jeho pôsobnosti, výkladu a aplikácie jeden celok.

Aj pokiaľ ide o vzťah ustanovenia čl. 46 ods. 1 ústavy upravujúceho základné právo na súdnu ochranu a ustanovení čl. 17 ústavy týkajúcich sa špecificky základného práva na osobnú slobodu, ústavný súd konštatoval, že čl. 17 ústavy zahŕňa základné hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na jej súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe aplikovateľné špeciálne

ustanovenia čl. 17 ústavy o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 277/07).

Na základe toho ústavný súd sťažnosť vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi sťažnosťou napadnutým uznesením krajského súdu v spojení s uznesením okresného súdu a označenými právami zaručenými v ústave a dohovore.

2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa vyplývajúcich z čl. 5 ods. 1, 3 a 4 dohovoru a základných práv vyplývajúcich z čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy uzneseniami krajského súdu

Sťažovateľ namieta nedostatočné odôvodnenie napadnutých uznesení krajského súdu, ktoré má za následok arbitrárnosť a svojvoľnosť týchto rozhodnutí. Krajský súd sa podľa názoru sťažovateľa v dostatočnej miere nevysporiadal s dôvodnosťou ďalšieho trvania väzby sťažovateľa a s argumentáciou okresného súdu, ktorý sťažovateľa opakovane z väzby prepustil.

Ústavný súd pri uplatnení svojej právomoci vychádza z názoru, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa berie do väzby, bolo vznesené obvinenie, rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, o väzbe rozhodoval súd, obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, resp. že osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby. Do obsahu právomoci ústavného súdu nepatrí preskúmať postup, ako aj správnosť skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ktorý viedol k záveru o existencii zákonného dôvodu na vzatie do väzby. Tento postup skúma opravný súd v riadnom

inštančnom postupe, ktorý je funkčne uspôsobený na preskúmanie obsahu trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov osvedčujúcich použitie takéhoto zabezpečovacieho prostriedku, akým je väzba v trestnom konaní (II. ÚS 76/02). Skutkové a právne závery všeobecného súdu by mohli byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery všeobecného súdu boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05).

Ústavný súd pripomína, že jeho úlohou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je konať ako súd tretej alebo štvrtej inštancie, ale jeho úlohou je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 165/02).

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má pravo slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane na základe postupu ustanoveného zákonom:

- a) zákonné pozbavenie slobody osoby po odsúdení príslušným súdom;
- b) zákonné zatknutie alebo pozbavenie slobody z dôvodu nesplnenia rozhodnutia vydaného súdom v súlade so zákonom alebo s cieľom zabezpečiť splnenie povinnosti stanovenej zákonom;
- c) zákonné zatknutie alebo pozbavenie slobody za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak je to dôvodne považované za potrebné za účelom zabránenia spáchaniu trestného činu alebo úteku po jeho spáchaní;

- d) pozbanenie slobody maloletého na základe zákonného rozhodnutia za účelom výchovného dohľadu alebo jeho zákonné pozbanenie slobody za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán;
- e) zákonné pozbanenie slobody osôb, aby sa zabránilo šíreniu nakažlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;
- f) zákonné zatknutie alebo iné pozbanenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie štátu, alebo osoby, proti ktorej sa vedie konanie o vypovedaní alebo vydaní.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo pozbanený slobody v súlade s ustanovením odseku 1 písm. c) tohto článku, musí bytu ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej moci a má právo, aby jeho vec bola prejednaná v primeranej lehote, alebo byť prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa takáto osoba dostaví na pojednávanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbanený slobody, má právo podať návrh na začatie konania, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti pozbanenia jeho slobody a nariadi prepustenie, ak je pozbanenie slobody nezákonné.

Krajský súd namietanými uzneseniami na základe sťažnosti prokurátora zrušil jednotlivé uznesenia okresného súdu, ktorými bol sťažovateľ opakovane prepustený z väzby na slobodu, resp. jeho väzba bola nahradená v zmysle § 80 Trestného poriadku. Uzneseniami č. k. 4 Tpo 15/2014-122 z 9. apríla 2014 a č. k. 4 Tos 61/2014-625 z 5. júna 2014 krajský súd zároveň neprijal záruku za ďalšie správanie sťažovateľa ani jeho písomný sľub a zamietol aj žiadosť o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Právo na osobnú slobodu garantované tak ústavou, ako aj dohovorom zaujíma v hierarchii základných práv a slobôd (ľudských práv a základných slobôd) popredné miesto. Pod osobnou slobodou sa rozumie voľný, ničím neobmedzený pohyb človeka, ktorý sa môže podľa vlastného rozhodnutia zdržiavať na určitom mieste alebo slobodne z tohto

miesta odísť (III. ÚS 204/02). Každé pozbavenie osobnej slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený osobnej slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, ale aj II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00, I. ÚS 115/07). Z uvedenej zásady vyplýva, že porušenie zákona v prípade rozhodovania o väzbe zakladá zároveň aj porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj čl. 5 dohovoru.

Väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu jej ústavnosti a zákonnosti (III. ÚS 26/01). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu dbať o to, aby doba väzby obvineného neprekročila nevyhnutnú hranicu. Na ten účel patrí všeobecnému súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu neviny výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o žiadostiach obvineného o prepustenie na slobodu (Toth c. Rakúsko z 12. decembra 1991). Obvinený držaný vo väzbe musí mať možnosť v primeraných intervaloch žiadať o súdnu kontrolu zákonnosti väzby (Bezicheri c. Taliansko z 25. októbra 1989) vrátane možnosti žiadať, aby jeho väzba bola nahradená zárukou.

V uznesení č. k. 4 Tpo 15/2014-122 z 9. apríla 2014 krajský súd po rekapitulácii podstatného obsahu odôvodnenia uznesenia okresného súdu a sťažnosti prokurátora okrem iného uviedol: *„Nadriadený súd, ktorému súd prvého stupňa predložil vec na rozhodnutie 01.04.2014, pri rozhodovaní o sťažnosti prokurátora podľa § 192 odsek 1 písmeno a/, písmeno b/ Trestného poriadku preskúmal správnosť všetkých výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým tento sťažovateľ podal sťažnosť a konanie predchádzajúce týmto výrokom napadnutého uznesenia.*

Nadriadený súd v rámci plnenia tejto svojej prieskumnej povinnosti dospel k záveru, že súd prvého stupňa na strane jednej správne zistil, že u obžalovaného sú aj v súčasnom štádiu trestného stíhania dané dôvody väzby preventívnej uvedené v § 71 odsek 1 písmeno

c/ Trestného poriadku, ktoré spočívajú v dôvodnej obave, že v prípade jeho prepustenia z väzby na slobodu bude pokračovať v trestnej činnosti, ktorá dôvodná obava vyplýva zo všetkých tých skutočností, ktorými súd prvého stupňa odôvodnil napadnuté uznesenie, s ktorými sa aj nadriadený súd stotožňuje a na ktoré preto iba poukazuje, nepovažujúc za potrebné ich ani pozmeniť, ani doplniť a to zvlášť aj preto, že ich existencia nebola spochybnená žiadnou zo strán trestného konania v prejednávanvej veci.

V rámci plnenia tejto svojej prieskumnej povinnosti nadriadený súd dospel tiež k záveru, že na strane druhej skutočnosti, ktoré súd prvého stupňa považoval za podstatné pre svoje rozhodnutie o nahradení väzby obvineného v prejednávanvej veci zárukou dôveryhodnej osoby, písomným sľubom daným obvineným a nariadeným dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným, úvahy, ktorými sa spravoval pri hodnotení v tomto smere doposiaľ vykonaných dôkazov, ako aj právne úvahy, na ktorých základe podľa príslušných ustanovení zákona posudzoval v tomto smere dokázané relevantné skutočnosti, nie sú ani zákonu zodpovedajúce, ani zisteným skutočnostiam a okolnostiam prejednávaného prípadu opodstatnené, pretože aj podľa názoru nadriadeného súdu (v podstate zhodného so sťažnostnou námietkou prokurátora) u obvineného, aj v súčasnej dobe v prejednávanvej veci stíhaného pre skutok právne posúdený ako obzvlášť závažný zločin vraždy podľa § 145 odsek 1, odsek 2 písmeno c/ (§ 139 odsek 1 písmeno c/) Trestného zákona prijatie záruky alebo sľubu, ani uloženie dohľadu neodôvodňujú žiadne, ustanovením § 80 odsek 2 veta tretia Trestného poriadku požadované, výnimočné okolnosti prípadu, za ktoré podľa názoru nadriadeného súdu nemožno považovať ani žiadnu z okolností tvrdených obvineným, za ktorých sa mal skutku (pre ktorý je v prejednávanvej veci stíhaný) dopustiť (ohľadne ktorých bude aj v prejednávanvej veci po prípadnom podaní obžaloby zrejme potrebné vykonať dokazovanie na hlavnom pojednávaní a toto vyhodnotiť podľa zásady trestného konania ustanovenej v § 2 odsek 12 Trestného poriadku), ani osoba obvineného, na ktorého sa síce hľadí, ako by nebol odsúdený, ktorá fikcia (okrem hodnotenia odsúdenia ako priťažujúcej okolnosti) nebráni prihliadnuť naň pri hodnotení obvineného a to tak z hľadiska možných sklonov

k páchaniu trestnej činnosti (zvlášť pokiaľ ide o posledné odsúdenie za úmyselný trestný čin nedovoleného ozbrojovania), ako aj z hľadiska záveru, že nevedol riadny život.

S prihliadnutím na z vyššie uvedených dôvodov zistenú nemožnosť nahradenia väzby obvineného v prejednávanej veci žiadnym z prostriedkov uvedených v § 80 odsek 1 písmeno a/, písmeno b/, písmeno c/ Trestného poriadku, nadriadený súd plnením svojej, z ustanovenia § 192 odsek 1 písmeno a/, písmeno b/ Trestného poriadku mu vyplývajúcej prieskumnej povinnosti súčasne zistil, že návrh prokurátora na ďalšie predĺženie lehoty väzby obvineného v prípravnom konaní je zákonu zodpovedajúci, lebo bol podaný v lehote ustanovenej v § 76 odsek 2 Trestného poriadku a súčasne opodstatnený, pretože takýto postup a rozhodnutie odôvodňuje súčasný stav prípravného konania v prejednávanej veci a potreba vykonania vyšetrovacích úkonov súvisiacich so skončením vyšetrovania (§ 208 a § 209 Trestného poriadku), rozhodnutí prokurátora súvisiacich so skončením prípravného konania (§ 231 a nasl. Trestného poriadku) a v prípade podania obžaloby alebo návrhu na dohodu o vine a treste aj rozhodnutia súdu podľa § 238 odsek 3 Trestného poriadku.

Pokiaľ ide o dôvody neskončenia prípravného konania v prejednávanej veci v lehote väzby naposledy do 02.05.2014 predĺženej uznesením súdu prvého stupňa zo 07.01.2014 sp. zn. 2Tp/I/2014, aj nadriadený súd (rovnako ako súd prvého stupňa a prokurátor) dospel k záveru, že na strane jednej orgány činné v trestnom konaní doposiaľ pri vykonávaní dôkazov a procesných úkonov vo vyšetrovaní a pri vykonávaní dozoru prokurátora nad jeho priebehom postupovali urýchlene, plynule a bez neopodstatnených prieťahov, pričom skončeniu prípravného konania podaním obžaloby (alebo návrhu dohody o vine a treste) v lehote dvadsať pracovných dní pred uplynutím tejto predĺženej lehoty väzby obvineného v prípravnom konaní (alebo iným rozhodnutím prokurátora) bránili (a doposiaľ bránia) objektívne (v postupe orgánov činných v trestnom konaní nemajúce svoj pôvod) dôvody a príčiny, na strane druhej prokurátorom navrhované predĺženie lehoty väzby obvineného v prejednávanej veci do 02.08.2014 nie je opodstatnené potrebou vykonania vyššie uvedených (naznačených) úkonov a rozhodnutí súvisiacich so skončením vyšetrovania a celého prípravného konania.

... Vzhľadom na vyššie uvedené skutkové zistenia a právne úvahy, nadriadený súd o sťažnosti prokurátora podanej proti všetkým výrokom napadnutému uzneseniu súdu prvého stupňa rozhodol tak, že napadnuté uznesenie podľa § 194 odsek 1 písmeno a/ Trestného poriadku zrušil v celom rozsahu (teda v oboch jeho častiach) a o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby na slobodu rozhodol sám tak, že ju podľa § 79 odsek 3 Trestného poriadku zamietol súčasne na nahradenie a na dosiahnutie účelu u obvineného pretrvávajúcich dôvodov väzby preventívnej uvedených v § 71 odsek 1 písmeno c/ Trestného poriadku podľa § 80 odsek 1 písmeno a/, písmeno b/, písmeno c/ Trestného poriadku neprijal ani záruku ponúknutú v konaní o žiadosti obvineného obidvomi ([REDACTED] a [REDACTED]) dôveryhodnými osobami, ani písomný sľub obvineného, ani nad obvineným neuložil dohľad probačného a mediačného úradníka a súčasne (a následne) o návrhu prokurátora na predĺženie lehoty väzby obvineného v prípravnom konaní rozhodol tak, že jej vyhovel a lehotu väzby obvineného predĺžil, avšak nie do 02.08.2014, ako to navrhoval prokurátor, ale iba do 15.06.2014 majúc za to, že do tejto doby nielen orgány činné v trestnom konaní zorganizujú svoju činnosť, ale aj obhajcovia obvineného zosúladi plnenie svojich povinností vyplývajúcich im z obhajoby obvineného v prejednávanej veci tak, aby prípravné konanie v nej skončilo bez zbytočných prieťahov a bez potreby ďalšieho opodstatneného predlžovania lehoty väzby v prípravnom konaní, ktorá v prejednávanej veci nesmie podľa § 76 odsek 6 Trestného poriadku presiahnuť štyridsaťosem mesiacov a z ktorej podľa § 76 odsek 7 Trestného poriadku pripadá na prípravné mesiace najviac dvadsaťpäť mesiacov.“

V uznesení č. k. 4 Tos 61/2014-625 z 5. júna 2014 krajský súd opätovne konštatoval, že okresný súd správne zistil u sťažovateľa aj v súčasnom štádiu trestného stíhania existenciu dôvodov väzby preventívnej podľa § 71 odsek 1 písm. c) Trestného poriadku. Vo vzťahu k možnosti nahradenia väzby sťažovateľa zárukou dôveryhodnej osoby, písomným sľubom daným obvineným a nariadeným dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným krajský súd rovnako ako vo svojom skoršom uznesení poukázal na dôvody sťažnosti podanej prokurátorom, s ktorými sa zároveň uviedol:

«Pokiaľ ide o neexistenciu ustanovením § 80 odsek 2 veta tretia Trestného poriadku na nahradenie a dosiahnutie účelu väzby preventívnej u obvineného v prejednávanej veci požadovaných výnimočných okolností prípadu nadriadený súd poukazuje na odôvodnenie svojho skoršieho rozhodnutia o väzbe obvineného obsiahnutého v uznesení z 09.04.2014 sp. zn. 4Tpo/15/2014 (ďalej len „skoršie rozhodnutie o väzbe obvineného“) s tým, že od doby jeho vydania podľa jeho názoru nenastali ani v skutkových zisteniach ani v okolnostiach (charakterizujúcich osobu obvineného, mieru jeho zavinenia a jeho pohnútku) majúcich pre takéto rozhodnutie (o existencii resp. neexistencii výnimočných okolností prípadu) zásadný význam žiadne podstatné zmeny, a to ani pokiaľ ide o závery znaleckého posudku z odboru psychológie, odvetvie klinická psychológia dospelých podaného [REDAKOVANÉ], hodnotenie ktorých súdom prvého stupňa (bez vykonania všetkých v prejednávanej veci dostupných a pre rozhodnutie o podanej obžalobe potrebných dôkazov a iba jednotlivo a nie aj v súhrne s ostatnými dôkazmi) považuje nadriadený súd za predčasné opätovne (rovnako ako vo svojom skoršom rozhodnutí o väzbe obvineného) upozorňujúc na potrebu (a to aj ohľadne nich) vykonať dokazovanie na hlavnom pojednávaní a toto vyhodnotiť podľa zásady trestného konania ustanovenej v § 2 odsek 12 Trestného poriadku.»

V uznesení č. k. 4 Tos 132/2014-752 z 22. októbra 2014 krajský súd okrem skutočností v zásade totožným spôsobom konštatovaných v skorších uzneseniach uviedol, že stotožňujúc sa s námietkami prokurátora „dospel k záveru, že z vyššie opísaného (v prejednávanej veci zažalovaný skutok tvoriaceho) konkrétneho úmyselného (minimálne vo forme nepriameho úmyslu podľa § 15 písm. b/ Trestného zákona) protiprávneho konania obžalovaného (majúceho podľa doposiaľ zistených skutočností a okolností prípadu spočívať v úmyselnom usmrtení inej osoby obžalovaným a to strelou vystrelenou z krátkej guľovej strelnej zbrane a z bezprostrednej blízkosti do jej hrude) ako aj z osoby obžalovaného (ktorý má narušené vzťahy aj s ďalšími príbuznými), vyplýva dôvodná obava, že obžalovaný v prípade prepustenia z väzby na slobodu bude v páchaní násilnej trestnej činnosti proti životu a zdraviu pokračovať, v dôsledku existencie ktorých konkrétnych skutočností dôvody

väzby preventívnej uvedené v ustanovení § 71 ods. 1 písm. c) Trestného zákona u obžalovaného pretrvávajú aj v súčasnom štádiu trestného stíhania v prejednávanej veci“.

Ústavný súd k takémuto odôvodneniu napadnutých uznesení krajského súdu považuje za potrebné iba stručne uviesť, že ústavnému súdu predovšetkým neprislúcha, aby v rámci konania o ústavnej sťažnosti posudzoval, či dokonca skúmal existenciu dôvodov väzby sťažovateľa. To prislúcha zásadne všeobecným súdom. Ako už ústavný súd uviedol, v rámci konania o sťažnostiach vo väzobných veciach skúma, či sa v konaní pred väzobnými súdmi dodržali ústavno-procesné princípy obmedzenia osobnej slobody obvineného väzbou. Jedným z týchto princíпов je aj zákonnosť dôvodov na vzatie obvineného do väzby.

Podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený, a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil.

Pri rozhodovaní o nevyhnutnosti ďalšieho trvania väzby sťažovateľa krajský súd v napadnutých uzneseniach skúmal, či v porovnaní so stavom, ktorý bol v trestnej veci sťažovateľa v čase jeho vzatia do väzby, trvajú podmienky jeho väzby aj naďalej. Z odôvodnenia sťažnosťou napadnutých uznesení krajského súdu vyplýva, že krajský súd sa zaoberal tak skutkovými okolnosťami vzatia do väzby, ako aj existenciou väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Pokiaľ ide o skutkové okolnosti vzatia do väzby, krajský súd v podstatnom konštatoval, že podozrenie o spáchaní trestného činu, pre ktorý sa vedie proti sťažovateľovi trestné stíhanie, existuje aj naďalej a potvrdzuje ho aj dosiaľ vykonané dokazovanie, či už v prípravnom konaní alebo v konaní pred súdom. Túto skutočnosť nespochybnil ani okresný súd vo svojich uzneseniach, ktorými sťažovateľa opakovane prepustil z väzby na slobodu, na ktorých odôvodnenie krajský súd v tejto súvislosti odkázal.

Vo vzťahu k dôvodom preventívnej väzby sa krajský súd v rámci odôvodnenia jednotlivých svojich namietaných uznesení opakovane stotožnil so sťažnostnou argumentáciou prokurátora, ktorú v rekapitulujúcej časti svojich uznesení v podstatnom rozsahu aj citoval (najmä v časti poukazujúcej na výpovede konkrétne označených svedkov, alebo na jednotlivé závery znaleckého dokazovania z odboru psychológie). V kontexte celého obsahu odôvodnenia napadnutých uznesení je preto potrebné aj tieto argumenty vnímať ako súčasť argumentácie krajského súdu.

Ako už ústavný súd uviedol, pre nedostatok ústavnej a zákonnej právomoci mu neprislúcha skúmať danosť väzobných dôvodov u sťažovateľa ani dopĺňať, rozvíjať či inak „vylepšovať“ odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu. Úlohou ústavného súdu je iba posúdiť ústavnú konformitu takéhoto uznesenia (napr. I. ÚS 60/2014, I. ÚS 346/2014).

V tomto smere ústavný súd konštatuje, že uznesenie krajského súdu splňa zákonné požiadavky na odôvodnenie uznesenia [§ 176 ods. 2 v spojení s § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku], a podľa ústavného súdu je z hľadiska individualizácie konkrétnych skutočností zakladajúcich dôvod väzby sťažovateľa aj s ohľadom na doterajšiu judikatúru ústavného súdu ústavne konformné a akceptovateľné. Uznesenie krajského súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti či svojvôle konajúceho súdu, krajský súd v sťažnosťou napadnutom uznesení konal a preskúmal rozhodnutie okresného súdu v rozsahu potrebnom na rozhodnutie o sťažnosti prokurátora a vzhľadom na to, že dospel k riadne odôvodnenému záveru o danosti dôvodov preventívnej väzby u sťažovateľa a nesplnení podmienok na jej nahradenie, uznesenie okresného súdu zrušil a sám rozhodol o ponechaní sťažovateľa vo väzbe, resp. aj o neprijatí záruky ponúkaného písomného sľubu a o zamietnutí žiadosti o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka. Vychádzajúc z uvedených skutočností podľa záveru ústavného súdu napadnuté uznesenie krajského súdu nemohlo zasiahnuť do označených práv sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. marca 2015